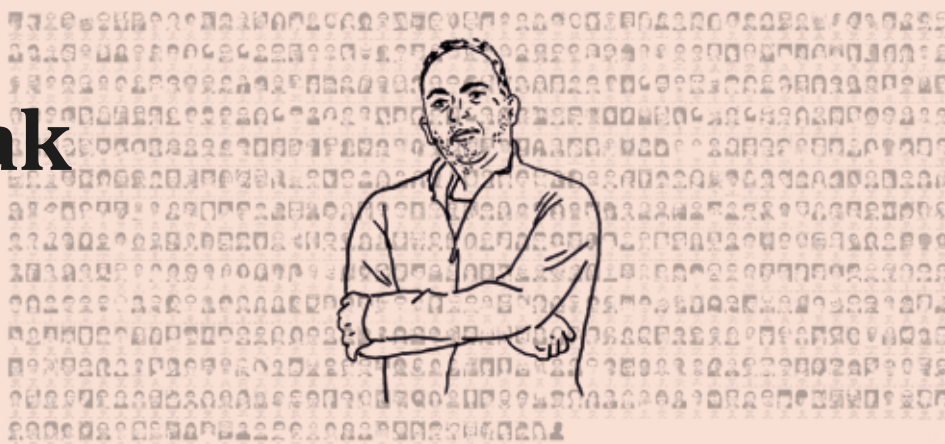

Denok gara txori urdinak

ZIGOR
OLABARRIA OLEAGA

Santiren hitzak paperera ekarri eta *Txori Urdinak* idatzi izanaren albo-kalte ederrenetako bat izan da tokian tokiko aurkezpenetan ondoan izan ditudan pertsonak entzutea; preso ohiak gehienak, baina ez denak.

Gasteizko Hala Bediren lokalean, Santiren arreba Silviak mahai gainean jarri zituen espetxeak pobreziarekin duen lotura estua eta presoan senideen kondena ezkutua. Mitxelek preso sozial eta politikoen arteko aldebiko elkartasuna gogoratu zuen, eta azpimarratu sozialek euskal preso politikoei emandako babesa. Kontatu zigun Santik bizi izan zituen FIES galeria izu-ikarazko haietan euskal preso politikoa bakarria sartu zutela, hura hiltzea helburu.

Donostiako Teila Fabrikan, Anselmok, Villabonako espetxeko ardogile klandestinoak, gorazarre egin zion bizipozari, espetxeari bizirauteko arma gisa, eta kide izan zuen Santiren nobleziari. Bilbiko Arrokan, Julenek eta Josuk kontatu zizkiguten Santirekin partekatutako hainbat bizipen, kontatu ezin direnak.

Iruñeko Laban, Idoiak punitibismoa eta patriarkatua lotu zituen, eta eraso matxisten kudeaketa ez punitiboan argi-itzalak azaldu zizkigun, eta gizonok egiteko ditugun etxeko lanak nabarmendu. Defendatu zuen komunitateak hartu behar duela gatazkak kudeatzeko ardura.

Bilboko Biran, Atxarte ados azaldu zen gatazkak epaitegietatik atera eta komunitatera bueltatzearekin... Baldin eta komunitatea eta geure burua eraldatzeko gai bagara: egun, "nahiago agian Auzitegi Nazionaleko epaile batek epai nazan, komunitateak baino", bota zuen probokatzaile. Itziarrek, espetxetik audioz, azpimarratu zuen ezkerretik espetxearen gaiari heltzeko beharra, kartzela guztiak eraitsi eta

Espetxeak hil dituen,
espetxean bizirik
ehortzita dauzkaten eta
espetxeari bizirautean
dioten guztien alde.
Denok gara txori urdinak

gaurdanik alternatibak bultzatzeko.

Baionako Epaiskan, Lorentxa argi mintzatu zen espetxearen biolentziak presoan elikatzen duen gorrotoaz, kaleratu berritan errepidean aurkitu zuen Guardia Zibilaren kontrolaren aurka buruz joateko pultsioa gogoan. Maitek arrazoi eman zion hitzaldi osteko potean: borroka armatura batzean inori kalte egiterik ez zuela helburu, baina espetxean kartzelero jakin batzuei min egitea amestu zuela.

Trago baten bueltan, Iratik kontatu dit *Txori Urdinak* sartu diola lagun preso bati. Mikelek esan diola irakurketak berriz bizi arazi dizkiola lotara egunkari paperean bilduta joaten zen urteak, gauetan kartzeleroek ziegetara egiten zuten bisitetako batean berean sartu eta jipoituko zuten beldurrez. Josek nabarmendu du Santik oso ondo azaltzen dituela urte askoren ondoren kalera-tzearen zailtasunak.

Gasteizko Errekaleorren, Ekaitzek airtortza egin zien Salhaketa gisako elkar-teei, preso baztertuenez arduratzeagatik eta ikuspuntu abolizionistak elikatzeagatik. Asierrek oroitu zuen espetxean ostiralei "*Walking Dead* eguna" deitzen zietela: asteburuetan espetxean medikurik ez zegoenez, farmakoen erabat menpeko

zeuzkaten presoegi eguneko ordez hiru egunetarako pilula dosia batera ematen zietelako; zorbiz betetako patioaren irudia zinez zela beldurgarria dio.

Ortzaizeko Mentan, Filipek kontatu zigun nola eman zioten su segurtasun goreneko espetxeari, preso sozial eta politikoei bat eginik, eta nola zigortzen zituen bat egite haiek espetxeak. Inharrek espetxea gizarte kapitalistaren muturreko isla dela azpimarratu zuen, eta bata eraisteko bestea gainditu behar dela. Oskarrek gogoratu zuen zer babes eman zioten FIES presoek bere espetxealdian, eta nola esan zioten, Mitxelek aipatutako euskal preso gogoan: "Ez dakigu nola irten den zuen kide hori bizirik FIES galeriatik".

Galdera horren erantzuna Mitxelek berak eman zuen hilabete batzuk lehenago, Gasteizko estreinako aurkezpen hartan. Euskal preso horrek berak kontatu baitzion, artean biak espetxean zeudela, nola lortu zuen bizirik irtetea: "Paco Ortiz-i esker nago hemen". Paco Ortiz, FIES preso, kanpoan banku atrakatzaileria, barruan iheslari, borrokalari, mutinzale. Giltzapean 23 urte zeramatzalarik, bere buruaz beste egin zuen. Bizirik da, ordea, hark heriotzatik salbatu zuen preso; berriki gurutzatu du Santik espetxean, berriz ere; *Txori Urdinak*en alea eskuan agurtu du Puertoko aspaldiko laguna. Mitxelek Pacoren agur gutunaren amaiera irakurri zigun bere hitzartzea amaitzeko: "Hil egingo naiz. Nigatik, nire kide guztiengatik, gizaki ororen duintasunagatik; mundu aske batengatik, esna dauden pertsonen betea, eta espetxerik gabea". Espetxerik gabea.

Espetxeak hil dituen, espetxean bizirik ehortzita dauzkaten eta espetxeari bizirautean dioten guztien alde. Denok gara txori urdinak. ●